

MOJ OSVRT

Bruno Zorić: "Plavo, crveno, žuto...", izdavač: Hrvatsko društvo političkih zatvorenika Podružnica Zadar, 2009

Pjesnici su čuđenje u svijetu

Evo jedne zbirke pjesama ispisane na više od dvjesto stranica. Tako je pjesnik imao štošta za reći, kao pjesnik opijen životom, i kao hrvatski domoljub. Djetinja mašta zrelog čovjeka obogatila nas je mnogim lijepim stihovima i pjesmama. Ovo je knjiga djelomično angažirane poezije, kad pjesnik pjeva o mučenjima i patnjama svih onih koji su robijali zbog hrvatstva, ljubavi prema hrvatstvu. Bruno Zorić, međutim, ne osjeća mržnju prema mučiteljima, on je ostao čist kao planinski cvijet, kao izvor potoka u šumi, kao ptica u letu. I nitko ga ne može pokolebati u ljubavi prema hrvatstvu. To nam kazuje i naslov knjige: "Plavo, crveno, žuto...", dakle, samo tople boje. Plave kao boje neba i sna, crvena kao boja ljubavi, i kao boja krvi prolivene zbog hrvatskih ideala, i žute kao boje cvijeta ili sunca koje nas grije. Sljubljenost s domovinom Hrvatskom osjeća se u svakom stihu. Stilistika kao da je A. B. Šimićevska, takvih je popriličan broj pjesama. Citat iz pjesme: ("Živim i dalje"): Ja živim kao pjesnik / pritajenim životom. Ili ("Ne bih htio izgubiti vjeru"): izgovaram molitve / ne bih htio izgubiti vjeru

/ u dobro srce.

Antologijska je pjesma "Kamen kršćanstva" koja upućuje na dobrotu i na ljepotu života. Najbolje pjevaju o životu, radosti i o slobodi, oni koji su bili lišeni slobode i svih blagodati čekajući pravi trenutak, pravo vrijeme kad budu živjeli u svojoj domovini Hrvatskoj.

Ali, nije sve tako bajno, u novije vrijeme ljudi se otuđuju, susjed ne poštuje susjeda, a na ulici smo samo prolaznici. Gorčina je i mučnina živjeti u takvom svijetu. Spas se nalazi u sjećanjima na djetinjstvo, spoznaji da vjera u ljubav daje smisao, a vjera u poeziju kao takva izaziva čuđenje: "a ja i mjesec / samo se čudimo / kao čudaci / Stoga i naslov ovog teksta:

"Pjesnici su čuđenje u svijetu".

Da je ljubav najveće putovanje i da su pjesnici najbolji putnici, kako je kazao i A.G.Matoš, govori nam pjesma: "U ljubavi se putuje". Naravno da se u ovako opširnoj zbirci pjesama našlo mjesta za ljubavnu poeziju. Zorićeva ljubavna poezija više je eterična nego tjelesna. On u ljubavi prema ženi i u ljubavi u dvoje piše diveći se s Eratom: "U srcu glasnik" moj zlatnik / biser /

slični na nju / koja je iznenada ušla / i zarobila moje srce./

Godišnje doba kojem se pjesnik divi je proljeće, kad se priroda budi: "Sve je zeleno u proljeće", ili "Cvijet do cvijeta, proljeće".

Prolaznost života i svega što je živo, također je jedna od tematika ove obimne knjige. No, kako to uvijek biva, valja vjerovati u nešto, bio to Bog, bila to ljubav, bila to poezija. Nema čovjeka koji u nešto ne vjeruje.

Također je jedan ciklus posvećen "Zlatu i srebru Zadra", i to tako detaljno da se vidi pjesnikovo poznavanje zadarskih umjetnina, a "Zlato i srebro Zadra" to svakako jest.

Život nije šetnja, život nije lak, život nije cjelovečernji film, to dobro zna i naš Bruno, koji je, da se vratimo na početak teksta, zbog ljubavi prema Hrvatstvu, robijao. Pisati te pjesme o sužanjstvu mora da je bilo osobito teško, ali on je jednostavno morao to izbaciti iz sebe, staviti to u stih, pjesmu, da znaju svi i mnoge generacije kakvo je to vrijeme turbulencija bilo.

Hrvatstvo je svetinja.

I da završimo, želio bih podsjetiti buduće čitatelje da se ova zbirka poezije čita u dahu, iz pjesme te vodi prema novoj pjesmi i tako nastaje ljepota poetičnosti koje toliko ima u nama, a da je mi ne vidimo i nismo toga svjesni. Zato i jesu pjesnici tu.

Franko SORIĆ

NOVA IZDANJA

Ivan KEVRİĆ: DON TRPIMIR II. DIO, Župni ured Visočane, Zadar, 2010.

Jedinstven i općeprihvatljiv uljuđeni opstoj

Pisanje kao intelektualno, duhovno stvaralaštvo vrlo je mukotrpno i veoma zahtjevno, i kako se jednom slikovito izrazio Orhan Pamuk: (...) "Ljudi poput nas, koji žive s knjigama i noću sanjaju stranice, na ovom svijetu neprestano strahuju od nečega". Pisac Ivan Kevrić doživio je za svoju izdanu knjigu "Don Trpimir I. dio" doduše pohvale, ali i negativne diskusije i komentare, unatoč egzaktnim činjenicama kojima kao da poručuje "magis amica veritas". Takvi odjeci u javnosti i vođen osebnim porivom, očito su mu dali poticaj da neustrašivo nastavi dalje s pisanjem tog svog nezavršenog, autobiografsko-memoarsko-povijesno-etnografskog romana. Upornom stvaralačko-vizionarskom vrlinom ovih dana Kevrić je objavio knjigu "Ton Trpimir II. dio", kojom istinoljubivom nadahnuću, u susret svojoj četrdesetoj obljetnici pastoralnog rada, zokružuje svoje svećenički životni put. Naime, on u njoj u tri poglavlja petim, šestim i sedmim nastavlja svojim životnim poslanjem po raznim župama. Tako je od 1996. do 1997. godine bio župnik u Turnju i poslužitelj Sikova i Sv. Petra, potom postaje župnikom rodne župe Visočana i poslužiteljem župe Radovin od 1997. do 2008. godine. Od 2008. godine do danas ostaje župnik Visočana.

Knjiga je pisana jednostavnim, publicističkim i vrlo pristupačnim vokabularom, kojim Kevrić s posebno senzibilnom na-

rativnošću plijeni neobičnom dočaranošću događaja, gdje osjetno pazi na osobnost pojedinaca kojih susreće opisujući svoje živopisno-životajne okolnosti. Kao osviješten teolog i čovjek, a prije svega moralist, on ovom knjigom ne moralizira i ne kritizira, već s ljubavlju dobrohotno podastire činjenično i altruističko štivo koje upućuje na zajedništvo, toleranciju i ljubav vođeni kršćanskim postulatima.

Ove Kevrićeve višeslojne, otvorene životno-ambijentalne svekolike kronološke ispovijedi, vane razbor i u neku ruku imperativnim krikom zapomažu katarzičnu sreću za sve ljude, što odgovara krilatici dr. ayurvedske medicine Tomislava Petrušića: "Neka sva bića i svi svjetovi budu sretni!!!", ili pak na indijskom jeziku: "Loka Samastha Sukhino Bhavanthu!!!"

Napokon, treba reći da ova, kao i "Trpimir I. dio", po mnogo čemu posebna knjiga Kevrićevih osobito izražajnih pregnuća, koja rekao bih osuvremenjuje istinske postavke temeljno-životnih datosti, kao neprolazni sveltjudski, jedinstveni i općeprihvatljivi uljuđeni opstoj koji je neophodno potreban ovom našem potrošačko-bezdušnom društvu, koje sve više i više tone u beznadežedonizma; stoga obje knjige kao takve u cjelini mogu poslužiti i u povijesno edukativne svrhe.

Ante TIČIĆ

NOVA IZDANJA

MATO MARČINKO, "MARIJANSKA HODOČAŠĆA", IZDAVAČ GLAS KONCILA, 2010., UREDNICA NIVES GAJDOBRANSKI

Izraz duboke vjerničke duše

Piše: Mons. dr. Vlado KOŠIĆ, sisački biskup

Marčinko je bio hrvatski patnik, književnik i čovjek visokih humanih, domoljubnih i vjerničkih načela.

Knjigu, tiskanu 2010. godine, autora Mate Marčinka "Marijanska hodočašća" uredila je Nives Gajdobranski, profesor Adalbert Rebić ugledni teolog pisac i predavač napisao je predgovor, nakladnik je Glas koncila, a u ime nakladnika knjigu potpisuje Nedjeljko Pintarić.

Knjiga "Marijanska hodočašća" autora Mate Marčinka je značajno djelo, jer je izraz duboke vjerničke duše autora. On se pred likovima Majke Božje iskreno moli kao pravi hodočasnik. Obilazi mnoge marijanske crkve po Domovini i svijetu (tako je npr. otišao je i u Čenstohovu u Poljskoj), te s opisom tih crkvi on priča i našu tešku povijest koja je povezana uz ta mjesta. Osim toga Mate Marčinko se sjeća i svojeg djetinjstva i na više mjesta progovara o svom zavičaju, o običajima svoga kraja – posebno božićnim običajima, o svom selu Hrastovici. To su izuzetno zanimljivi dijelovi knjige. Autor k tome ovim djelom pokazuje svoje izvršno umijeće pripovijedanja, svoje prelijepo korištenje hrvatskog jezika kojega upotrebljava vješto i stoga se, možemo slobodno reći, Mate Marčinko ovom knjigom predstavlja kao vrsni hrvatski literata.

Za drugi naslov, nakon što je posjetio Mariju Bistricu, autor je izabrao "Molitva u drvu". Tu Marčinko pripovijeda o drvenim crkvicama, te osobito ističe jednu, a to je Kapela sv. Marije u Donjoj Budičini. Sjećam se i sam, bila je to lijepa drvena kapela – on ju opisuje kao staru, crvotočnu, ali koja odolijeva nevre-

menu i još uvijek okuplja ljude. Na nedavno održanom simpoziju o Sisačkoj biskupiji "Antiquam fidem" ing. G. Davor Salopek predstavio je brojne drvene kapele i crkve u našoj biskupiji, ali takvih je malo južno od Kupe jer su uglavnom porušene, odnosno koliko ja znam, sve su bile spaljene i uništene u Domovinskom ratu. Od njih je samo obnovljena kapela sv. Jurja u Letovancima, a blizu prijašnje crte s okupiranim područjem bila je i kapela sv. Barbare u Brestu, također drvena ljepotica. Na kraju simpozija predavači su razgledali kapele sv. Petra u Boku Palanješkom i sv. Ivana Krstitelja u St. Drenčini. No, imamo ih veći broj – još uvijek prekrasnih kapele, poput bisera, po Vukomeričkim goricama i prema ko, izraz domaćeg, osobnog i autohtonog izraza duše ovog kraja. Znamo, da su mnoge današnje crkve najprije bile drvene. Tako je i spomen na prvu crkvu sv. Lovre ovdje u Petrinji, nakon što je oslobođena turska utvrda na ušću Petrinjčice u Kupu, a to se zbililo na blagdan sv. Lovre 1594., da je u 17. st. prvo bila sagrađena drvena crkva u čast sv. Lovri, pa potom 1780. od kamena i cigle.

Strašan rat koji je poharao ovaj dio Lijepe naše domovine, ostavio je za sobom ruševine točno 20 župnih crkvi, te mnoštvo kapele – na simpoziju je spomenut broj od ukupno 86 porušenih crkvi i kapele u ovom kraju.

Mate Marčinko postao je stanovnikom našeg glavnog grada Zagreba te opisuje najvećim dijelom zagrebačke marijanske crkve, ali i istarske, dalmatinske – posebno ističe Zadar,

te Srijem. Ipak, posebno je lijep opis i njegovo divljenje koje izražava povijesno važnoj cistercijskoj crkvi u Topuskom, za koju kaže da se "odhrvava rasulnoj kušnji". Zanimljivo da je autor zamijetio da su te crkvice "molitve u drvu".

U poglavlju "Marija se majka trudi" progovara sjećanje Mate Marčinka na njegovo djetinjstvo i pripremu za Božić. Preljep je to opis Ba-

Profesor teolog Adalbert Rebić i Vlado Košić, biskup sisački

dnjaka, za koji kaže da je "dan stroga posta i nemrsa". A djeca! Kako ona proživljavaju to spemanje, tu pripremu za blagdan! Navečer ulazi otac te razbacuje zrnje po sobi i izgovara – kaže Marčinko "sto-lječima posvećene obredne riječi: 'Hvaljen Isus i Marija! Dobra vam večer, dobri ljudi. Daj nam Bog pilića, račića, ždrijebića, telića i svega drugog blaga i dobra, a najviše mira i Božjeg blagoslova!' A potom svi kleknu i mole Oče naš. Poslije večere pjevaju: 'Marija s majka tru-

di, Svetoga Jožefa budi: Ustaj, Jožef, dobro moje, Rodila bum dijete svoje!' Marčinko kaže "dijete Božje" – što nije u stilu rime koju ima ova pjesma, ali pokazuje njegovu vjeru u božanstvo sina Marijina, Isusa.

Upozorio bih čitatelje na sličan zapis pod naslovom "Odškrinuti ugao rupca", gdje Marčinko iznosi svoja zapažanja i radosti seoskoga života u obliku sjećanja bake koja je sa sela došla sinu u grad. Njoj nedostaju njezine kokoši, krave Piasava i Rumenka. Uspoređuje život u gradu s onim na selu i vidi mnoge prednosti koje je ostavila. Posebno su lijepo opisane subote, kad u selu vlada uzbuđljiva priprema za nedjelju. Pa polazak na misu i iščekivanje što će župnik propovijedati, koga će pokuditi, koga pohvaliti... "Pokudeni bi se i uvrijedili, ne zadugo.", kaže autor. Na kraju je baka pobjegla od nebodera opet u svoje selo i u svome domu našla "dobri duh kuće i zemlje da bdije nad njezinim snom." Nije li u tom pripovijedanju autor izrazio i svoju čežnju za rodnom selom i životom u Hrastovici?

U sljedećem poglavlju "Umiru neokopani vinogradi" autor nastavlja pripovijedati o bakinim sjećanjima, o baki koja je ostala u gradu jer se nije mogla vratiti, nije imala kamo. Sjećala se osobito predbožićnih misa zornica, te opisuje kako kad god može, ide na glavnu tržnicu i tu razgovara sa ženama sa sela koje donose svoje plodove i prodaju ih. A onda se vraća u crkvu sv. Marije na Dolcu. I tu se moli za zdravlje svoje djece i sve druge djece i za sebe moli milost tihe i brze smrti. Sanja da se vrati u selo, i kad to ostvari, "da se napije vode iz stucke".

Kako jasno aludira upravo na svoj petrinjski kraj ovom riječju naš pisac!

Govoreći o prošteništim, osobito marijanskim, naš ih autor uspoređuje sa svjetionicima – u poglavlju "Malena svjetla u tami" – te veli da su "prošteništa duhovni svjetionici". I kao što su svjetionici spasili ne mali broj ljudi i brodova, da ne stradaju u mraku, tako i naša prošteništa spašavaju još više... I tu spominje "franjevački samostan sv. Antuna Padovanskog u Čuntiću, nedaleko od Hrastovice, gdje su se – kaže – molili i zavjetovali vjernici raznih vjeroispovijesti." Hrastovicu i Kostajnicu spominje i u pripovijedanju o Šarengradu kad govori o uzroku Turaka preko Save, Kupe i Une u Bosnu.

Ovdje valja spomenuti Marčinkovo mišljenje da se moralo nekad glagoljati i u Sisačkoj biskupiji, jer "ne bi je ponudili jednom glagoljaškom biskupu", naime, Grguru Ninskom (u poglavlju "Crkva BDM u Bapskoj", gdje govori i o iranskom porijeklu Hrvata).

Valja ustanoviti koliko je našem pjesniku, književniku i domoljubnom patniku Mati Marčinku njegov hrastovički i petrinjski zavičaj trajno nadahnuće.

On razmišlja o povijesti Hrvata, obilazi hrvatska marijanska svetišta, ali se uvijek u mislima vraća na svoje korijene, na svoje početke, na iskustva svojeg radnog djetinjstva u koje su utisnuta sjećanja na bogat vjernički život i pobožnost, osobito Gospi. Neka nas sve nadahnu ovo djelo i ova sjećanja na pobožnost, na domoljublje i štovanje naših korijena, osobito u božićno sveto vrijeme, za buduće godine i nove naraštaje.